

SLOVENSKÁ VYSOKÁ INTENDANTSKÁ ŠKOLA 1939/1940

JAROSLAV KOZOLKA

KOZOLKA, J.: Slovak Intendant Academy 1939/1940. *Vojenská história*, 4, 17, 2013, pp 98-111, Bratislava.

The document provides information about the Intendant Academy established within the Slovak Army shortly after the independent Slovak State had originated, as early as in June 1939. It represents the effort of the Slovak Army Command to resolve the deficit of intendants through educating future intendants in the newly open Intendant Academy. This school was only open formally, existing during the 1st academic year of 1939/1940. The school did not have any commanders or command, spaces for study or teaching staff, however it did have its trainees. Trainees of the school passed internships lead by the intendants of Higher Commands. In February 1940, the Military Academy was established, a section of which was also the department “B” for intendants, performing tasks identical with the Intendant Academy. This duplication in the Slovak military education system was only solved by cancellation of the Intendant Academy and redeployment of the trainees to the newly open Military Academy by April 1st, 1940.

Military History. Slovakia. Army of the 1st Slovak Republic. Military Education, Intendant Academy. 20th century.

Po vyhlásení samostatnosti 14. marca 1939 si Slovensko muselo vybudovať vlastnú armádu ako jeden zo základných nástrojov potrebných na zabezpečenie obrany-schopnosti štátu. Jedným z určujúcich faktorov zásadným spôsobom ovplyvňujúcim obranyschopnosť štátu, bolo náležité personálne obsadenie kvalitným a vhodne štruktúrovaným veliteľským zborom. Mladá slovenská armáda však trpela veľkým nedostatkom veliteľského zboru, dôstojníkov všetkých druhov zbraní a služieb, ale aj všetkých hodnostných stupňov.¹ Slovenská armáda preto musela dočasne využiť služby viacerých českých dôstojníkov,² ako aj dôstojníkov nemeckej národnosti pochádzajúcich z územia Protektorátu,³

¹ BYSTRICKÝ, Jozef. K niektorým súvislostiam vzniku a počiatkov výstavby armády Slovenského štátu. In BYSTRICKÝ, Valerián – MICHELA, Miroslav – SCHVARC, Michal a kol. *Rozbitie alebo rozpad? Historické reflexie zániku Česko-Slovenska*. Bratislava : VEDA, 2010, s. 494-505. ISBN 978-80-224-1150-9.

² Do slovenskej armády boli prevzatí aj viacerí českí dôstojníci gšt. a int. K 5. 5. 1939 boli príslušníkmi slovenskej armády napr. mjr. gšt. František Urban, kpt. pech. (absolvent VŠV) Alojz Šeda, kpt. gšt. František Škarka, mjr. int. František Skřepek, škpt. del. (absolvent VIŠ) Oldřich Kvapilík, mjr. int. František Lev, mjr. int. Ján Mrázek a ďalší. VHÚ-VHA Bratislava, f. MNO-HVV dôv. 1939,

ktorí prejavili záujem o službu v slovenskej armáde.⁴ Ani tento krok nedokázal vyriešiť problémy slovenskej armády v personálnej oblasti, českí dôstojníci postupne opúšťali slovenskú armádu.

Iba necelé dve desiatky slovenských dôstojníkov z povolania⁵ v novovzniknutej slovenskej armáde mali najvyššie vojenské odborné vzdelanie tej doby, určené na výkon služby dôstojníka generálneho štábu. Ešte horšia situácia, priam katastrofálna, bola v stavovskej skupine dôstojníkov intendantstva. Tu bol absolventom pražskej Vysokej intendantskej školy iba jediný slovenský dôstojník kpt. int. Vojtech Danielovič. VIŠ absolvoval v roku 1937⁶ a po povinnej ročnej praxi ho v roku 1938 preradili do stavovskej skupiny dôstojníkov intendantstva. Ďalší slovenský dôstojník, kpt. pech. Ladislav Kasl, bol v čase vzniku Slovenského štátu iba frekventantom pražskej VIŠ (od 1. októbra 1937) a pre rozpad ČSR v marci 1939 školu nemohol nedokončiť. Preto bolo vítanou pomocou pre slovenskú armádu prijatie a zotrvanie v nej aspoň niekoľkých dôstojníkov intendantstva českej a nemeckej národnosti (pochádzajúcich z českých zemí).⁷

Pred bratislavským MNO preto vyvstala úloha tento nepriaznivý stav zvrátiť. Systémovým riešením do budúcnosti malo byť vytvorenie komplexného slovenského vojenského školstva a v rámci neho zabezpečiť aj vzdelávanie budúcich dôstojníkov intendantstva. Na Slovensku v tom čase však existovali iba školy zamerané na výchovu dôstojníkov v zálohe a poddôstojníkov vojenskej prezenčnej služby. Chýbali prakticky všetky druhy škôl

šk. 10. MNO-HVV č. j. 79 Dôv./1.org.1939 z 5. 5. 1939. Vec: Pridelenie dôstojníkov a rotmajstrov k útvarom a ústavom.

³ K Nemcom pochádzajúcich z českých zemí, prijatých do slovenskej armády, patrili napr. pplk. int. Filip Cramer a mjr. int. Vojtech Baumann. Pozri: Tamže.

⁴ Počty Čechov v slovenskej armáde sa postupne znižovali. V marci 1939 bolo v slovenskej armáde 595 dôstojníkov a rotmajstrov českej národnosti, v apríli 459, v máji 377, v júni 358 a začiatkom júla 240. V polovici júla 1939 klesol počet na 117 dôstojníkov (bez rotmajstrov) a v decembri 1939 na 51 dôstojníkov. In kol. *Kapitoly z vojenskej histórie Slovenska*. Trenčín : VVO, 1991, s. 76-77.; RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století, Česko-slovenské vztahy 1914 – 1945*. Bratislava : AEP Bratislava a Ústav T. G. Masaryka, 1997, s. 192-193. s. 193. ISBN 80-88880-10-6; ZUDOVÁ-LEŠKOVÁ, Zlatica. Postavenie Čechov v Slovenskej republike 1939 – 1945. In *Historie a vojenství*, roč. 40, 1991, č. 1, s. 68-69. ISSN 0018-2583.; CSÉFALVAY, František a kol. *Vojenské dejiny Slovenska, zv. V. (1939 – 1945)*. Bratislava : Magnet Press, 2008, s. 22. ISBN 978-80-89169-16-0.

⁵ Boli to: Rudolf Viest, Ferdinand Čatloš, Augustín Malár, Štefan Jurech. Koloman Brezányi, Viliam Kanák, Emil Novotný, Viliam Talský (prihlásil sa k slovenskej národnosti vďaka slovenskému pôvodu matky), Karol Pekník, Ján Krnáč, Štefan Tatarko, Ladislav Lavotha, František Milan Borský (pôvodne Žigmund Berger), Alojz Ballay. In VONDRÁČEK, Václav – CHRASTIL, Sylvestr – NĚMEC, Petr. *Příprava vyšších velitelů a štábních důstojníků v čs. armádě v letech 1918-1993*. Brno : VA, 1996, s. 20, 32.; HRONSKÝ, Marián – KRIVÁ, Anna – ČAPLOVIČ, Miloslav (ed.). *Vojenské dejiny Slovenska, zv. IV. (1914 – 1939)*. Bratislava : MO SR, 1996, s. 153, 208. ISBN 80-88842-05-0.

⁶ Kol. *Vojenské osobnosti československého odboja 1939 – 1945*. Praha : MO ČR, 2005, s. 51-52. ISBN 80-7278-233-9; pozri tiež VÚA-VHA Praha, zb. KL a KML, Kvalifikačná listina, časť I. Vojtecha Gejzu Danieloviča.

⁷ Nakoniec v slov. armáde dlhodobo zostali slúžiť iba českí dôstojníci mjr. int. František Skřepek a špkt. del. (absolvent VIŠ) Oldřich Kvapilík a dôstojníci nemeckej národnosti pochádzajúci z českých zemí mjr. int. Vojtech Baumann a pplk. int. Filip Cramer.

na výchovu dôstojníkov a rotmajstrov z povolania, ako aj škola na výchovu dôstojníkov generálneho štábu a intendanstva.⁸

Nízky, nedostačujúci počet dôstojníkov stavovskej skupiny intendanstva, ale aj ich absolútne nevyhovujúce národnostné zloženie bolo pre bratislavské MNO obrovským problémom. Veľké nároky na vzdelanie dôstojníkov intendancie nebolo možné preklenúť bez ujmy na kvalite, pokiaľ by im nebolo poskytnuté plnohodnotné niekoľkoročné vojenské odborné vzdelanie, aké poskytovala pražská VIŠ alebo iné obdobné zahraničné vojenské školy. Nepriaznivú situáciu bolo potrebné urýchlene riešiť. Prednosta správneho odboru MNO kpt. int. Vojtech Danielovič preto už vo svojej správe o stavoch dôstojníkov intendanstva v slovenskej armáde, adresovanej Ministerstvu národnej obrany – Hlavnému vojenskému veliteľstvu z 30. marca 1939, konštatoval, že okrem neho a frekventanta pražskej VIŠ kpt. pech. Ladislava Kasla zostali v slovenskej armáde iba traja dôstojníci intendanstva hlásiaci sa k českej národnosti⁹ a päť dôstojníkov intendanstva nemeckej národnosti,¹⁰ v tej dobe už občania Protektorátu Čechy a Morava.¹¹ Prednosta správneho odboru MNO v uvedenej správe ďalej konštatoval, „*že majú na zreteli zabezpečenie intendantčej služby a jej hladký chod, jednak u správneho odboru a u nastávajúcich vyšších veliteľstiev bude potrebovať – čo sa týka personálu, asi 20 dôstojníkov intendantov.... Je tedy momentálne k dispozícii 10 dôstojníkov i s Nemcami, s ktorými sa nedá určite počítať.*“¹² Jeho predpoklad sa sčasti splnil, keď z rôznych dôvodov časť týchto dôstojníkov v priebehu niekoľkých mesiacov repatriovala do Protektorátu Čechy a Morava. Prednosta správneho odboru MNO v závere správy, okrem konštatovania, že pre náležitý chod intendantčej služby je potrebné doplniť stav dôstojníkov intendanstva aspoň na dvadsať, zároveň žiadal, aby „*....bolo v tejto veci rozhodnuté a správne odboru bolo povolené povolať potrebných (mladých intend.) z protektorátu*“.¹³

Po posúdení návrhu prednostu správneho odboru MNO na HVV zaujal stanovisko prednosta jeho I. (osobného) oddelenia kpt. gšt. Viliam Kanák. Navrhol alternatívne riešenie ne-

⁸ Na území Slovenského štátu po jeho vzniku prakticky existovali iba poddôstojnícke školy útvarov, ako aj školy na výchovu dôstojníkov v zálohe, zriadené u divízií. Vojenská akadémia, Vysoká škola válečná, Vysoká intendantská škola a jednotlivé vojenské učilištia sa v medzivojnovnej čs. armáde nachádzali iba na území českých zemí. ŠIMUNÍČ, Pavol. Vojenské školstvo na Slovensku v rokoch 1939 – 1944. In *Vojenské obzory*. Teoretický časopis „H“, roč. 3, 1996, príloha č. 1, s. 82-95.; TURZA, Peter. Vojenské školstvo v rokoch 1870 – 1944. In „*Zaujíma vás?*“, Redakcia účelovej tlače v Trenčíne, 1994, b. roč., č. 3, s. 8-9.

⁹ V dokumente boli uvádzaní mjr. int. F. Skřepek, škpt. int. O. Kvapilík a kpt. int. V. Volf. Už krátko po vzniku slovenskej armády však opustil jej rady kpt. int. V. Volf, keď ku dňu 5. 5. 1939 už nebol uvádzaný ako príslušník slov. armády. Do slovenskej armády však bol prijatý ešte jeden dôstojník intendanstva českého pôvodu, a to mjr. int. F. Lev. Pozri: VHÚ-VHA Bratislava, f. MNO-HVV dôv. 1939, šk. 10. MNO-HVV č. j. 79 Dôv./I.org.1939 z 5. 5. 1939. Vec: Pridelenie dôstojníkov a rotmajstrov k útvarom a ústavom.

¹⁰ Boli to dôstojníci nemeckej národnosti pplk. int. F. Cramer, mjr. int. V. Baumann, mjr. int. J. Mrázek, mjr. int. J. Müller a pplk. int. R. H. Peschek. V slov. armáde nakoniec zostali slúžiť k 5. 5. 1939 iba dvaja dôstojníci nemeckého pôvodu pochádzajúci z českých zemí, a to pplk. int. F. Cramer a mjr. int. V. Baumann. Pozri: Tamže.

¹¹ VHÚ-VHA Bratislava, f. HVV dôvern., 1939, šk. 3. MNO – Správny odbor z 30. 3. 1939. Vec: Dôstojníci intendanstva – doplnenie počtu.

¹² Tamže.

¹³ Tamže.

priaznivej situácie, a to buď postupovať v súlade s návrhom kpt. int. Vojtecha Danieloviča a obsadiť tieto miesta vyzvaním niekoľkých dôstojníkov intendanstva z Protektorátu Čechy a Morava alebo využiť civilných úradníkov, absolventov obchodných akadémií. Možnosť náboru dôstojníkov intendanstva, hlavne českej národnosti, z Protektorátu Čechy a Morava ako súčasť Veľkonemeckej ríše, sa javila ako nerealizovateľná pre zásadne negatívny postoj nemeckej strany. Prijatie druhého variantu by so sebou zákonite prinieslo zníženie kvality intendantnej služby, nakoľko by jej chod riadili prakticky vojenski laici bez skúseností s náročnou službou vojenskej intendancie a s nedostatočným vojenským odborným vzdelaním. Takto povolani dôstojníci by nemohli plnohodnotne nahradiť skutočných vojenských intendantov.

Okrem návrhov kpt. int. Vojtecha Danieloviča a kpt. gšt. Viliama Kanáka, ktoré mohli priniesť okamžité riešenie, no z dlhodobého hľadiska sa javili ako neperspektívne a nesytemové, sa črtalo aj ďalšie riešenie, a to zabezpečenie personálnych potrieb intendancie štúdiom budúcich dôstojníkov intendanstva na zahraničných školách. Aj toto riešenie však nebolo realistické. Už v roku 1939 v plnej miere platilo stanovisko prvého veliteľa Vysokej vojenej školy v Bratislave plk. gšt. Augustína Malára z marca roku 1940, že „*školenie v zahraničí stálo by značné finančné obete pri pomerne malom počte školení dôstojníkov. Tiež napnutá doba tomuto školeniu nevyhovovala.*“¹⁴ Zabezpečenie vzdelania dôstojníkov intendanstva v zahraničných školách by bolo problematické nielen pre finančnú náročnosť, ale aj z dôvodu obmedzeného počtu frekventantov a ich nedostatočnej jazykovej vybavenosti. Problémom by bol aj výber vhodnej školy.¹⁵

Velenie slovenskej armády zvažovalo, okrem iného, aj zavedenie špecializovaných kurzov, prípadne zriadenie vlastnej intendantskej školy. Krátkodobé kurzy objektívne nemohli poskytnúť frekventantom potrebné plnohodnotné vzdelanie budúceho dôstojníka intendanstva aj pre limitovaný rozsah učiva a krátkosť výučby. Ako optimálne riešenie sa javilo zriadenie intendantskej školy.

Minister NO gen. I. tr. Ferdinand Čatloš po konzultáciách s funkcionármi MNO-HVV a najvyššími predstaviteľmi intendancie nakoniec zvolil v danej chvíli pragmatické riešenie, v slovenskej armáde mali zotrvať tí dôstojníci intendanstva z českých zemí, ktorí mali záujem o ďalšiu službu v slovenskej armáde. Zároveň rozhodol aj o systémovej riešení celého problému do budúcnosti. Kvantitatívny nárast dôstojníkov intendanstva, doplňovaných z aktívnych dôstojníkov slovenskej armády,¹⁶ mala do budúca zabezpečiť Vysoká intendantská škola podľa vzoru pražskej VIŠ.

¹⁴ VHÚ-VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ č. j. 589/Dôv.1940, s. 1-2. Vec: Rozhlasová reportáž z VVŠ z 26. 3. 1940.

¹⁵ Slovenskí dôstojníci obecnne najlepšie ovládali maďarský a nemecký jazyk, čo mohlo nasmerovať záujem slovenskej strany o štúdium slovenských dôstojníkov na školách krajín, v ktorých sa používali tieto jazyky. Na druhej strane maďarskú intendantnú školu z dôvodu trvalo napätých vzťahov medzi Slovenskom a Maďarskom nebolo možné využiť pre štúdium slovenských dôstojníkov. Prakticky tak zostávala ako perspektívna iba nemecká intendantská škola.

¹⁶ VHÚ-VHA Bratislava, f. HVV dôverné, 1939, šk. 3. MNO – Správny odbor z 30. 3. 1939. Vec: Dôstojníci intendancie – doplnenie počtu.

ZRIADENIE VYSOKEJ INTENDANTSKEJ ŠKOLY

Minister NO od počiatku presadzoval vytvorenie ucelenej koncepcie vojenského školstva, ktoré malo zahŕňať okrem nižších a stredných vojenských škôl a vyššej školy aj vysoké školy poskytujúce najvyššie vojenské odborné vzdelanie – školu generálneho štábu a intendantskú školu. Na vytvorenie takejto koncepcie neexistoval v počiatočných mesiacoch existencie samostatného Slovenska dostatok priestoru. Kritická situácia v zbere dôstojníkov intendanstva však donútila ministra Čatloša riešiť situáciu promptne, keď už v júni 1939, po konzultáciách a odporúčaní najvyšších predstaviteľov MNO-HVV a Intendancie slovenskej armády, zriadil Vysokú intendantskú školu. Informácia o jej zriadení bola zverejnená v prvom čísle novozavedeného Vestníka dôverného MNO, pod č. 1/1939 zo dňa 23. júna 1939.¹⁷

Zriadením VIŠ, aj keď iba formálnym, vznikla v európskych vojenských pomeroch originálna situácia, keďže ako prvá nebola zriadená škola generálneho štábu, ale intendantská škola. Zriadením VIŠ nastala paradoxná situácia aj v tom, že slovenská armáda ešte nedisponovala ani Vojenskou akadémiou a vojenskými odbornými učilišťami.

VIŠ mala byť najvyššou odbornou školou intendantčej služby. Mala vychovať nových dôstojníkov pre potreby intendantčej služby, ktorí doplnia nízke počty dôstojníkov intendanstva. Frekventanti školy sa štúdiom a aplikáciou vojenských, právnických, národohospodárskych a technických vied mali vzdelávať s cieľom, aby dokázali zastávať všetky úlohy dôstojníkov intendanstva. Výučbu na VIŠ mali zabezpečovať predovšetkým riadni profesori – dôstojníci intendanstva, sčasti aj dôstojníci generálneho štábu, ale aj dôstojníci služieb a v menšej miere aj dôstojníci zbraní ako mimoriadni profesori. Aj keď minister NO Ferdinand Čatloš vo svojom rozhodnutí o zriadení VIŠ výslovne nestanovil, či bude VIŠ samostatným ústavom, z obsahu rozhodnutia o zriadení VIŠ bolo takéto poňatie VIŠ naznačené. Pre potreby štúdia frekventantov VIŠ mal platiť pôvodný čs. armádny služobný predpis z roku 1934 Š-V-2 „Vysoká škola válečná a Vysoká intendantská škola“. VIŠ v súlade s čl. 108 služobného predpisu Š-V-2 podliehala náčelníkovi štábu MNO-HVV. Odborné riadenie a dohľad nad VIŠ zabezpečoval prednosta správneho odboru MNO. Neskôr mala túto agendu prevziať Intendencia MNO. Na samotných prípravách na zriadení VIŠ sa okrem výcvikovej skupiny 3. (operačného) oddelenia MNO-HVV podieľal aj správny odbor MNO a Intendencia MNO.

Zároveň so zriadením VIŠ rozhodol minister NO o odoslaní frekventantov VIŠ, v súlade s predpisom Š-V-2 v rámci I. ročníka VIŠ na odborné stáže k intendanciám vyšších veliteľstiev. Vzhľadom na toto rozhodnutie, nebolo zo strany MNO-HVV potrebné okamžite riešiť otázku organizácie samotnej VIŠ, a to nielen po stránke organizačnej¹⁸, ale ani po stránke materiálnej. Odoslaním frekventantov VIŠ na stáže nebolo potrebné ihneď riešiť ani otázku sídla školy, veliteľa školy¹⁹ a profesorského zboru, vybavenia priestorov školy a učební, ubytovania frekventantov VIŠ, zabezpečenia učebných pomôcok, ako aj množstvo

¹⁷ Článok 2 „Otvorenie I. ročníka vysokej intendantskej školy (VIŠ) v školskom roku 1939/1940“, Vestník dôverný MNO, roč. 1, 1939, č. 1 z 23. 6. 1939.

¹⁸ Napr. medzivojnová čs. VIŠ v Prahe podľa čl. 110 služobného predpisu Š-V-2 „Vysoká škola válečná a Vysoká intendantská škola“ sa skladala z veliteľstva, profesorského zboru, dôstojníkov – poslucháčov VIŠ a z pomocnej roty.

¹⁹ Veliteľom VIŠ mal byť vyšší dôstojník intendanstva.

rôznych administratívnych a ďalších praktických problémov spätých so zriadením VIŠ. Nebolo preto potrebné okamžite riešiť ani otázku vyučovacieho programu I. ročníka VIŠ.

Podmienky na prijatie do VIŠ nanovo stanovil čl. 2 Vestníku dôverného MNO č. 1/1939 o zriadení VIŠ (pôvodne ich upravoval čl. 32 a 134 predpisu Š-V-2). Nové kritériá výberu frekventantov boli oproti pôvodnej úprave platnej v medzivojnovej čs. armáde benevolentnejšie. MNO pristúpilo k tomuto kroku z dôvodu nízkeho počtu dôstojníkov z povolania slovenskej armády. Na slovenské pomery prakticky nespĺniteľné pôvodné kritériá mohli negatívne ovplyvniť výber frekventantov a začatie ich štúdia na VIŠ. Do VIŠ mohli byť po úprave kritérií prijatí dôstojníci z povolania všetkých zbraní, zaradení v služobnej kategórii absolventov vojenskej akadémie a zbraní pre vyššie úkony. Museli byť v hodnosti nadporučíka alebo stotníka a v roku prijatia do VIŠ museli mať najmenej 25 a najviac 35 rokov (pôvodne v čs. armáde najmenej 27 a najviac 33 rokov).²⁰ Pokiaľ boli uchádzači dôstojníkmi zbraní, museli mať absolvované aspoň dva roky radovej služby (pôvodne v čs. armáde minimálne 4 roky radovej služby). Uchádzačmi o štúdium na VIŠ mohli byť aj dôstojníci hospodárskej služby, pokiaľ však išlo o týchto dôstojníkov, ich odborná služba musela trvať minimálne 4 roky v pomere dôstojníka z povolania.²¹ Napriek tomu, že VIŠ poskytovala najvyššie odborné vzdelanie v oblasti služieb, prednosť pri prijímaní mali dôstojníci zbraní,²² a to aj napriek tomu, že vo svojej predošlej vojenskej praxi vykonávali v absolútnej väčšine veliteľské funkcie, a nie odborné funkcie hospodárskej alebo inej služby. Prihlášky do VIŠ²³ si mohli uchádzači podať do 10. júla 1939 u veliteľov útvarov, respektíve ústavov, ktorí predmetné žiadosti posúdili a priložili k nim výpis z kvalifikačnej listiny uchádzača a posudok. U dôstojníkov zbraní mal posudok obsahovať hodnotenie dôstojníka v radovej službe s hodnotením, aké schopnosti má alebo ich prejavuje pre intendantnú službu. U dôstojníkov hospodárskej služby mal posudok obsahovať špecifické hodnotenie, ktoré sa vyžadovalo u dôstojníkov hospodárskej služby. Posudky mali u oboch kategórií dôstojníkov,

²⁰ Veková hranica pre prijatie frekventanta VIŠ 35 rokov nebola dokonca dodržaná u dvoch frekventantov VVŠ, a to u stot. pech. Eduarda Schneka (nar. v roku 1901) a u npor. pech. Jozefa Žišku (nar. v roku 1902). Jozef Žiška dokonca nespĺňal ani podmienku dĺžky služby dôstojníka z povolania, nakoľko bol do slov. armády aktivovaný ako pôvodne záložný dôstojník iba krátko pred nástupom do VIŠ, nebol ani absolventom VA, iba v minulosti absolvoval Školu na výchovu dôstojníkov pechoty v zálohe. VÚA-VHA Praha, zb. KL a KML – Kvalifikačná listina, časť I. Eduarda Schneka a Jozefa Žišku.

²¹ Podľa čs. služobného predpisu Š-V-2 mali uchádzači na čs. VIŠ, ktorí boli dôstojníkmi hospodárskej služby, nastúpiť do I. ročníka VIŠ až po ročnej stáži (pozn.: dobovo skúsenej) u pechoty.

²² Po zriadení pražskej Intendančnej školy v roku 1920 (od r. 1923 Vojenská intendančná škola, od r. 1934 Vysoká intendantská škola) sa na štúdium prijímali predovšetkým dôstojníci vozatajstva, automobilového vojska, hospodárskej a zásobovacej služby, ako aj účtovnej kontroly, dôstojníci správnej služby, pričom dôstojníci hlavných zbraní a ženijného vojska, telegrafného pluku a železničného pluku sa prijímali do IŠ iba v obmedzenej miere. KALHOUS, Rudolf – VALENTA, František – DOLEŽAL, Karel. *Almanach čs. brannej moci a četnictva*. 1922, II. ročník, Praha : nakl. Aloisa Hyneka, 1922, s. 102; VALENTA, František. *Almanach čs. branné moci a četnictva*. 1924, IV. ročník. Praha : nakl. Aloisa Hyneka, 1924, s. 189.; FIDLER Jiří – SLUKA, Václav. *Encyklopedie branné moci Republiky Československé 1920 - 1938*. Praha : LIBRI, 2006, s. 298, 691 a 717. ISBN 80-7277-256-2. Pôvodne bol daný väčší priestor na štúdium v Intendantskej škole dôstojníkom služieb. Situácia v prijímaní poslucháčov do čs. VIŠ sa zásadne zmenila po zavedení služobného predpisu Š-V-2 do čs. armády v r. 1934. Podľa čl. 134 predpisu Š-V-2 boli do VIŠ prijímali predovšetkým dôstojníci zbraní a v menšej miere dôstojníci hospodárskej služby.

²³ Podľa čl. 33 služobného predpisu Š-V-2.

okrem iného, obsahovať aj hodnotenie morálnej kvality a vplyv uchádzačov na podriadených, použitie a funkciu uchádzača u vojskového telesa, či sa uchádzač vo vykonávaných funkciách osvedčil, ďalej pevnosť charakteru, energia, vôľa, osobnosť, odborné vzdelanie, znalosti služobných predpisov a služby, ako aj ďalšie skutočnosti. Záver posudku musel obsahovať odporúčenie veliteľa útvaru a nadriadeného veliteľa, resp. prednostu príslušnej intendancie (u dôstojníka hospodárskej služby).²⁴ Velitelia útvarov mali v zmysle nariadenia ministra NO v pomerne krátkej lehote, do 15. júla 1939, predložiť žiadosti o prijatie do VIŠ spolu ďalšími dokladmi nadriadeným veliteľstvám, ktoré ich predkladali priamo správne odboru MNO. Uchádzači museli povinne absolvovať lekárske prehliadky, s tým, že lekárske vysvedčenia mali byť doručené správne odboru MNO tiež do 15. júla 1939. Náročné prijímacie skúšky sa pri prijímaní frekventantov do I. ročníka VIŠ nerealizovali. O prijatí uchádzača sa rozhodlo na základe posúdenia jeho žiadosti, posudku veliteľa, kvalifikačnej listiny a lekárskej správy.²⁵

Minister NO Ferdinand Čatloš svojím výnosom zároveň nariadil veliteľom útvarov vhodným spôsobom a včas spropagovať u podriadených dôstojníkov dôležitosť intendantskej služby a výhody, ktoré dôstojníkom plynú z absolvovania VIŠ. Kampaň mala byť cieleňá na zabezpečenie dostatočného počtu uchádzačov.

Prijatí uchádzači mali byť podľa predstáv MNO-HVV odoslaní na školenie k intendanciám vyšších veliteľstiev, predbežne približne v dĺžke jedného (školského) roka. Až po vykonaní praktického školenia sa frekventanti VIŠ²⁶ mali podrobiť riadnym skúškam a zároveň mali vykonať prijímacie skúšky podľa čl. 42 a 53 predpisu Š-V-2. Na základe prijímacích skúšok po skončení I. ročníka VIŠ mali byť uchádzači prijatí do II. ročníka. Pre konečné prijatie do II. ročníka mal byť rozhodujúci aj výsledok praktického školenia a posudok prednostu intendanstva vyššieho veliteľstva.

Na základe podaných prihlášok boli nakoniec rozhodnutím náčelníka štábu HVV pplk. gšt. Štefana Jurecha z 9. augusta 1939, po predchádzajúcej dohode s prednostom správneho odboru MNO mjr. int. Vojtechom Danielovičom, povolani, na základe podaných prihlášok, do I. ročníka VIŠ šiesti frekventanti – stot. pech. Eduard Chnek,²⁷ npor. pech. Štefan Žiš-

²⁴ Obsah posudku veliteľa útvaru (resp. ústavu) na uchádzača o štúdium na Vysokej intendantskej školy upravovala Príloha 3 služobného predpisu Š-V-2 „Vysoká škola válečná a Vysoká intendantská škola“.

²⁵ Podľa čl. 137 služobného predpisu Š-V-2 mali uchádzači absolvovať prijímacie skúšky aj formou písomnej skúšky zo všeobecného vzdelania.

²⁶ Podľa čl. 142 a 143 služobného predpisu Š-V-2 mali čs. frekventanti VIŠ študovať priamo na VIŠ, ďalej mali ako pridelení dôstojníci absolvovať stáže (dobovo skúsené) a mali sa tiež školit' v útvaroch intendantnej služby, ale napr. aj absolvovať plynový kurz.

²⁷ Eduard Chnek, nar. 26. 9. 1901 v Sihle. Pôvodne dôstojník pechoty čs. armády, absolvent VA v Hraniciach v r. 1926 ako poručík pechoty. Následne zaradený k p. pl. 47, neskôr k p. pl. 6, od r. 1930 npor. pech. Od r. 1931 príslušník p. pl. 20, od r. 1935 príslušník p. pl. 29, v r. 1936 povýšený na kpt. pech. Od marca 1939 príslušník slov. armády, zaradený v p. pl. 20, zúčastnil sa obranných bojov proti maďarskej agresii na východnom Slovensku v marci 1939, od mája 1939 premiestnený k p. pl. 2. Od 16. 8. 1939 frekventant VIŠ, zaradený na skúsenej na VV 1 v Trenčíne. V septembri r. 1939 sa zúčastnil ťaženia slov. armády proti Poľsku. Od 1. 12. 1939 dôstojník delostrelectva, od 1. 1. 1940 mjr. del. Dňom 1. 4. 1940 frekventant VVŠ oddel. „B“ pre dôstojníkov intendanstva, v r. 1942 úspešne ukončil VVŠ. Od 30. 6. 1942 premiestnený k MNO, dňom 1.1.1943 dôstojník intendanstva, dňom 1. 2. 1943 pplk. int. Zúčastnil sa v r. 1941 a v r. 1942 – 1943 ťaženia proti ZSSR. Po návrate na Slovensko zaradený k intendancii MNO. Po skončení 2. svetovej vojny opäť príslušník čs. armády, pridelený

ka²⁸, npor. pech. Jozef Zajaček,²⁹ por. del. Ernest Czayka,³⁰ por. pech. Ján Vestenický³¹ a por. pech. Jozef Dvornák³².

dôstojník veliteľstvu VO 4, od 1. 10. 1946 plk. int., zaradený k intendancii. K 1. 5. 1948 odoslaný na dovolenku s čakaním a k 31. 12. 1949 preložený do výslužby.

²⁸ Štefan Žiška, nar. 14. 8. 1902 v Bratislave. Pôvodne záložný dôstojník npor. pech. v zál. čs. armády, absolvent ŠDZ, neabsolvoval VA. Do slov. armády nastúpil dobrovoľne dňa 27. 3. 1939 k veliteľstvu V. zboru v Trenčíne ako spravodajský dôstojník. Od 15. 5. 1939 premiestnený k p. pl. 4 v Bratislave ako veliteľ stotiny a veliteľ práporu. Od 30. 5. 1939 dôstojník z povolania. Od 16. 8. 1939 frekventant VIŠ, zaradený na skúsenej na VV I v Trenčíne. Dňom 1. 4. 1940 premiestnený k VVŠ oddel. „B“ pre dôstojníkov intendanstva, ktorú úspešne ukončil v r. 1942. Od 1. 8. 1940 stot. pech., od 30. 6. 1942 premiestnený k MNO, dňom 1. 1. 1943 dôstojník intendanstva. Dňom 30. 4. 1943 premiestnený k ZPSK, od 30. 11. 1943 premiestnený k intendancii MNO, v r. 1943 povýšený na mjr. int. Zúčastnil sa v r. 1939 ťaženia slov. armády proti Poľsku, v r. 1941 ťaženia proti ZSSR. Po skončení 2. sv. vojny opäť príslušník čs. armády, pridelený dôstojník k intendancii VO 4, od r. 1946 intendant 9. div. v Nitre, od r. 1948 opäť príslušník intendancie VO 4 v Bratislave, v r. 1949 zaradený k intendancii VO I v Prahe. Neskôr vyučoval na voj. katedre Vysokiej školy poľnohospodárskej v Nitre, dosiahnutá hodnosť plk., v r. 1957 prepustený do zálohy.

²⁹ Jozef Zajaček, nar. 16. 2. 1912 v Svinnej. Dôstojník čs. armády, absolvent VA v Hraniciach v r. 1935, poručík pechoty, príslušník p. pl. 40 a hran. pr. 5. Po vzniku Slovenskej republiky zaradený k p. pl. 17 v Trenčíne, následne premiestnený k p. pl. 5 v Nitre, od 17. 5. 1939 npor. pech. Od 16. 8. 1939 frekventant VIŠ, od 1. 4. 1940 frekventant VVŠ oddel. „B“ pre dôstojníkov intendanstva, dňom 1. 1. 1941 stot. pech. V r. 1942 absolvoval VVŠ, od 1. 6. 1942 premiestnený k intendancii MNO. Od 1. 1. 1943 dôstojník intendanstva a povýšený na mjr. int. V r. 1939 sa zúčastnil ťaženia slov. armády proti Poľsku, v r. 1941 a 1942 ťaženia proti ZSSR. Po skončení 2. sv. vojny bol opäť prijatý do čs. armády, zaradený na MNO, následne k intendancii veliteľstva VO 4 v Bratislave, od r. 1947 pplk. int. V rámci reorganizácie čs. armády premiestnený k V2VO v Trenčíne, neskôr profesor vo VA KG v Prahe. V roku 1955 prepustený do zálohy.

³⁰ Ernest Czayka, nar. 12. 1. 1913 v Košiciach. Pôvodne dôstojník čs. armády, absolvent VA v r. 1937 ako poručík delostrelectva, zaradený k del. pl. 201. Od marca 1939 príslušník slov. armády, zúčastnil sa v marci 1939 obranných bojov proti maďarskej agresii na východnom Slovensku. Od 16. 8. 1939 frekventant VIŠ, zaradený na skúsenej pri VV 2 v Banskej Bystrici. V r. 1939 sa zúčastnil ťaženia slov. armády proti Poľsku. Od 1. 4. 1940 frekventant VVŠ oddel. „B“ pre dôstojníkov intendanstva, ktorú absolvoval v r. 1942. V r. 1941 sa zúčastnil ťaženia proti ZSSR. Od 1. 7. 1942 stot. del., k 15. 8. 1942 premiestnený k intendancii 2. div. v Prešove. Od 1. 1. 1943 dôstojník intendanstva. V r. 1943 v poli v ZSSR, od r. 1944 prednosta intendancie vel. DO 2 v Prešove. Účastník SNP, najprv prednosta intendancie 2. obrannej oblasti, od 15. 9. 1944 intendant VI. taktickej skupiny. Od apríla 1945 príslušník 1. čs. arm. zboru v ZSSR. Po 2. sv. vojne dôstojník čs. armády, veliteľ tyla 10. div. v Košiciach, v r. 1945 škpt. int., v r. 1946 pridelený veliteľstvu „Teplice“, od 1946 opäť prednosta intendancie a veliteľ tyla 10. div. Od r. 1947 (s účinnosťou od r. 1946) mjr. int., od r. 1954 pplk. int. V r. 1958 preložený do zálohy.

³¹ Ján Vestenický, nar. 9. 6. 1911 v Prievidzi. Dôstojník čs. armády, absolvent VA v Hraniciach v r. 1936, poručík pechoty, zaradený k p. pl. 43. Po vzniku slov. armády v marci roku 1939 posádkový dôstojník v Bratislave, od júna 1939 u OPOPL, od 16. 8. 1939 frekventant VIŠ. V r. 1939 sa zúčastnil ťaženia slov. armády proti Poľsku. Od 1. 9. 1939 npor. pech., od 1. 12. 1939 dôstojník delostrelectva. Dňom 1. 4. 1940 frekventant VVŠ oddel. „B“ pre dôstojníkov intendanstva, školu ukončil v r. 1942. Od 1. 1. 1942 stot. del. V r. 1941 sa zúčastnil ťaženia proti ZSSR. V r. 1942 premiestnený k PSB NO, zaradený k ZPSK, od 1. 1. 1943 dôstojník intendanstva. K 15. 1. 1943 premiestnený k intendancii MNO. V r. 1943 – 1944 opätovne odoslaný na front do ZSSR, následne nasadený v Taliansku. Od r. 1944 zaradený na MNO. Po 2. sv. vojne príslušník čs. armády, zaradený k veliteľstvu tyla VO 4 v Bratislave. V r. 1946 škpt. int., od r. 1947 mjr. int. a neskôr pplk. int. Od r. 1950 zaradený v rôznych funkciách na V2VO v Trenčíne. Dňom 31. 12. 1958 prepustený do zálohy ako plk. int. sl.

Prijatí frekventanti VIŠ nastúpili v súlade s rozhodnutím ministra NO F. Čatloša k jednotlivým vyšším veliteľstvám³³ už 16. augusta, resp. 1. septembra 1939.³⁴ Stot. pech. Eduarda Schneka a npor. pech. Štefana Žišku prideliili k intendancii VV 1 v Trenčíne, npor. pech. Jozefa Zajačka a por. del. Ernesta Czayku k intendancii VV 2 v Banskej Bystrici a por. pech. Jána Vestenického a por. pech. Jozefa Dvornáka k intendancii VV 3 v Prešove.³⁵

Frekventanti VIŠ sa v rámci stáže na VV podrobne oboznamovali so služobnou činnosťou dôstojníkov intendanstva, fungovaním intendantčnej služby vyšších veliteľstiev, ale aj s chodom intendantčnej služby v stotínach, práporoch a útvaroch zbraní, proviantných skladoch a zariadeniach podliehajúcich vyšším veliteľstvám. Podľa predstáv MNO-HVV mali byť po ukončení stáže v divízijských intendanciách vycvičení ako schopní pomocníci prednostov intendancií veliteľstiev divízií.

Nepretržité školenie frekventantov intendancií VV po dobu celého I. ročníka nekorešpondovalo s vyučovacím programom upraveným v služobnom predpise Š-V-2. Služobný predpis totiž upravoval štúdium v I. ročníku VIŠ formou teoretického vyučovania po dobu niekoľkých mesiacov priamo vo VIŠ, ďalej formou niekoľkomesačného pridelenia frekventantov na stáže k hospodárskym správam vojskových telies, ako aj ich školením v útvaroch intendantčnej služby podľa rozvrhu veliteľa VIŠ.³⁶ V I. ročníku slovenskej VIŠ sa na základe rozhodnutia ministra NO vôbec nepočítalo s teoretickým štúdiom na VIŠ formou prednášok a cvičení, ako ani s rozdelením praktickej časti vyučovania na stáže pri hospodárskych správach a na školenie v útvaroch intendantčnej služby.³⁷ Pre porovnanie je potrebné uviesť,

³² Jozef Dvornák, nar. 18. 9. 1913 v Lučenci. Dôstojník čs. armády, absolvent VA v r. 1936 ako por. pech., zaradený k hran. pr. 6, od novembra 1938 v p. pl. 20. Dôstojník slov. armády, zúčastnil sa obranných bojov proti maďarskej agresii na východnom Slovensku v marci r. 1939. Od 16. 8. 1939 frekventant VIŠ, zaradený na stáži k VV 3 v Prešove, od 1. 9. 1939 npor. pech. Dňom 1. 4. 1940 frekventant VVŠ oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendanstva, ktorú ukončil v r. 1942. Počas štúdia na VVŠ bol v r. 1941 odoslaný do poľa v rámci ťaženia proti ZSSR. Od 1. 1. 1942 stot. pech., od 30. 6. 1942 bol premiestnený k MNO, od 1. 1. 1943 dôstojník intendanstva. Po 2. sv. vojne príslušník čs. armády, zaradený na MNO, od r. 1946 špkt. int. a od r. 1947 mjr. int. V r. 1947 premiestnený k VŠV ako profesor. Od 1. 5. 1948 odoslaný na dovolenku s čakaním, od 1. 11. 1948 preložený do výslužby. V r. 1950 odňatá hodnosť, ďalej len voj. v zál. V r. 1991 rehabilitovaný, bola mu vrátená hodnosť plk.

³³ Vyššie veliteľstvá (VV 1 v Trenčíne, VV 2 v Banskej Bystrici a VV 3 v Prešove) vznikli 2. 5. 1939 zlúčením a likvidáciou dovtedajších vyšších veliteľstiev – pôvodne čs. veliteľstiev V., VI. a VII. zboru a im podriadených veliteľstiev divízií. In CSÉFALVAY, František a kol. *Vojenské dejiny Slovenska V. zväzok. 1939-1945*. Bratislava : Magnet press Slovakia, 2008, s. 18-20. ISBN 978-80-89169-16-0.

³⁴ K 1. 9. 1939 mali nastúpiť k intendanciám VV tí frekventanti VIŠ, ktorí boli pred rozhodnutím o ich povolani na VIŠ dočasne pridelení škole pre výchovu dôstojníkov pechoty v zálohe ako veliteľia a inštruktori výcviku. Ich odlišný termín nástupu na VIŠ súvisel s ukončením vyučovania na škole pre výchovu dôstojníkov pechoty v zálohe.

³⁵ VHÚ–VHA Bratislava, f. MNO dôverné I, 1940, šk. 52. MNO – správny odbor, č. j. 290.926/dôv.s.o.1939 z 9. 8. 1939. Vec: Prvý ročník VIŠ – povolanie a pridelenie frekventantov.

³⁶ Podľa čl. 142 a 143 služobného predpisu Š-V-2.

³⁷ Po zriadení VVŠ vo februári 1940 bol v rámci študijného programu I. ročníka oddel. „B“ pre dôstojníkov intendanstva VVŠ v Bratislave vypracovaný študijný plán v zmysle služobného predpisu Š-V-2. V rámci neho frekventanti absolvovali školenie na VVŠ, predovšetkým predmety intendantčnej služby a polí pri vojskových jednotkách, základné predpisy intendantčnej a hospodárskej služby a základy súkromného a verejného práva. Následne mali absolvovať školenie na hospodárskych správach, oblastných intendanciách, VÚCU (pozn.: Vojenský účtovný a cenzúrny úrad), proviantných skladov a v SIM-e (pozn.: Sklad intendantčného materiálu). VHÚ–VHA Bratislava, f. VVŠ 1942, šk. 7. MNO, č. j. 94.101/Dôv.II/3.-1942 z 20. 3. 1942. Vec: Prípravný kurz pre dôst. gšt. a int. – zriadenie.

že frekventanti čs. VIŠ v rámci I. ročníka museli povinne absolvovať aj kurz v Chemickom učilišti v Olomouci.³⁸ V slovenskej armáde takýto kurz pre frekventantov I. ročníka VIŠ plánovaný nebol, nakoľko slov. armáda nedisponovala obdobným učilišťom a v roku 1939 nemala možnosť realizovať takýto kurz.³⁹ Slov. armáda síce už v roku 1939 disponovala Vojenskou továrňou 5 v Zemianskych Kostolnoch (od októbra 1940 Vojenský technický a chemický ústav), no neboli tu ešte vytvorené vhodné podmienky na výcvik frekventantov VIŠ, respektíve iných vojenských škôl alebo kurzov.⁴⁰

Príslušní prednostovia intendancií a velitelia VV, ako aj personál hospodárskych správ, mali prideleným frekventantom VIŠ pomáhať v maximálnej miere, mali im dať nahliadnúť do všetkých úradných spisov a pomôcok, a zariadiť všetko potrebné na dosiahnutie cieľa stáží. Frekventanti VIŠ mali za úlohu okrem plnenia praktických úloh aj oboznamovanie sa so služobnými predpismi, so štruktúrou a fungovaním intendantčej služby na stupni divízia a činnosťou hospodárskych správ podriadených útvarov.

Zaradenie frekventantov VIŠ k intendanciám VV plnilo aj ďalší dôležitý účel, keď sa týmto krokom podarilo aspoň sčasti riešiť zásadný nedostatok personálu intendantskej služby. Práve frekventanti VIŠ svojou prítomnosťou a vykonávaním funkcií pomocníkov prednostov intendancií VV pomohli aspoň dočasne riešiť poddimenzovaný stav.

Už samotný termín nástupu prijatých frekventantov VIŠ k intendanciám vyšších veliteľstiev dňa 16. augusta 1939 naznačoval, že velenie slovenskej armády, ktoré sa už v auguste roku 1939 pripravovalo na vojenské operácie proti Poľsku po boku nemeckej armády, malo záujem na tom, aby frekventanti VIŠ nastúpili čo najskôr k intendanciám VV, aby tak mohli napomôcť zvládnuť náročné úlohy postavené pred intendantčnú službu počas mobilizácie a, predovšetkým, v priebehu predpokladanej bojovej činnosti slovenskej armády.

Samotné ťaženie slovenskej armády po boku Nemecka zasiahlo pomerne dramaticky do služobnej činnosti frekventantov VIŠ.⁴¹ Poľnému ťaženiu slovenskej armády predchádzala mobilizácia armády⁴² a následné presuny vojsk, zbraní a materiálu do východiskových pozícií. Táto činnosť vojsk kládla mimoriadne veľké nároky na intendantčnú službu vo všetkých smeroch, po stránke zásobovacej, proviantnej, výstrojnej, hospodárskej, ubytovacej a pod. Mobilizované jednotky bolo potrebné vystrojiť, vyzbrojiť, zabezpečiť im stravu a ďalšie potreby. Frekventanti VIŠ sa tak hneď po nástupe k intendanciám vyšších veliteľstiev museli podieľať na realizovaní mobilizačných plánov pre intendantčnú službu, následne aj na činnosti intendantcie v poli počas konfliktu. Poľné ťaženie slovenskej armády

³⁸ Podľa čl. 143 služobného predpisu Š-V-2.

³⁹ Potrebné školenie frekventantov slovenskej VIŠ mohlo poskytnúť jediné vojenské chemické zariadenie, Vojenská továreň 5 (neskôr Vojenský technický a chemický ústav) v Zemianskych Kostolnoch. KATREBA, Zoltán. Vojenská továreň 5 – Vojenský technický a chemický ústav v Zemianskych Kostolnoch (1939 – 1940). In *Vojenská história*, roč. 6, 2002, č. 1, s. 29-51. ISSN 1335-3314.

⁴⁰ Až v roku 1940 bol VTCHÚ Zemianske Kostolany spôsobilý zabezpečiť prvý väčší chemický kurz pre dôstojníkov armády. Tamže, s. 47-50.

⁴¹ Slovenská vláda bola informovaná o zámeroch fašistického Nemecka napadnúť Poľsko a o úlohe Slovenska v nemeckých plánoch 24. 8. 1939. Presnejšie inštrukcie o vojne dostal slovenský vyslanec v Berlíne o štyri dni neskôr. CSÉFALVAY, František a kol. *Vojenské dejiny Slovenska, V. zväzok. 1939-1945*. Bratislava : Magnet Press Slovakia, 2008, s. 41-42. ISBN 978-80-89169-16-0.

⁴² Mobilizácia slovenskej armády pre ťaženie proti Poľsku po boku fašistického Nemecka začala už 26. 8. 1939 povolaním prvých troch ročníkov vojakov v zálohe. Spolu bolo mobilizovaných takmer 117-tisíc záložných vojakov. Tamže, s. 43.

proti Poľsku prebiehalo iba krátku dobu, v septembri 1939, pričom samotné operácie slovenskej armády na území Poľska prebiehali až do dosiahnutia stanovených cieľov približne do 17. septembra 1939. Väčšina frekventantov VIŠ počas tohto ťaženia pôsobila aj naďalej pri intendantciách svojich divízií, ktoré sa vytvárali z VV. Iba menšiu časť frekventantov počas ťaženia premiestnili k intendantcii Veliteľstva slovenskej poľnej armády „Bernolák“ (od 2. septembra 1939 Slovenské armádne veliteľstvo) v Spišskej Novej Vsi. Týkalo sa to npor. pech. Jozefa Zajačeka a por. del. Ernesta Czajku, ktorých počas poľného ťaženia proti Poľsku zaradili ako pridelených dôstojníkov k intendantcii veliteľstva poľnej armády „Bernolák“. Stot. pech. Eduard Schnek a npor. pech. Štefan Žiška pôsobili ako pridelení dôstojníci na intendantcii veliteľstva 1. divízie „Jánošík“ v nástupnom priestore Spišská Nová Ves – Prešov. Npor. pech. Ján Vestenický a npor. pech. Jozef Dvornák boli zaradení ako pridelení dôstojníci intendantcie 3. divízie „Rázus“ v nástupnom priestore pri hraniciach s Poľskom, východne od Vysokých Tatier.

Frekventanti VIŠ počas ťaženia slovenskej armády proti Poľsku získali dôležité skúsenosti a praktické návyky z činnosti intendantnej služby na stupni divízia a armádne veliteľstvo, z činnosti intendantnej služby počas mobilizácie, z prechodu armády z mierovej na vojnovú organizáciu, ale aj z činnosti intendantcie počas nasadenia vojsk v poli a neskôr, po skončení bojovej činnosti slovenskej armády z jej prechodu z vojnovéj na mierovú organizáciu a z demobilizácie. Pri ťažení proti Poľsku nešlo zo strany slovenskej armády o dlhodobejšiu bojovú činnosť v sťažených bojových pomeroch, na hlavnom smere frontu. Slovenská armáda plnila skôr defenzívne úlohy a ani jej neskorší postup na území Poľska sa nevyznačoval intenzívnejšou bojovou aktivitou.⁴³ Napriek tomu skúsenosti z činnosti intendantnej služby počas mobilizácie a ťaženia boli pre frekventantov VIŠ mimoriadne dôležité. Po ukončení ťaženia slovenskej armády proti Poľsku a prechode armády na mierovú organizáciu zostali frekventanti VIŠ naďalej zaradení na intendantcie jednotlivých VV.

Po ukončení poľského ťaženia sa frekventanti VIŠ vrátili späť k intendantciám VV, kde ďalej plnili úlohy podľa dispozícií a zároveň získavali skúsenosti s činnosťou intendantnej služby. Nad existenciou VIŠ sa ale už pomerne krátko po začatí jej I. ročníka začali sťahovať mračná. Najmä po skončení ťaženia proti Poľsku sa MNO-HVV začalo vážne zaoberať otázkou komplexného riešenia vojenského školstva. Bola zriadená Vojenská akadémia v Banskej Bystrici⁴⁴, padli prvé návrhy na vytvorenie Vysokej vojenskej školy ako školy poskytujúcej najvyššie vojenské odborné vzdelanie. VVŠ mala podľa návrhov poskytovať vzdelanie nielen budúcim dôstojníkom generálneho štábu, ale aj dôstojníkom intendantstva. Týmito návrhmi sa však vytvárali predpoklady pre dvojkoľajnosť vo vzdelávaní budúcich dôstojníkov intendantstva.

⁴³ Poľská strana sa na úseku slovenskej armády zamerala iba na obrannú činnosť, pričom sa slovenskej armáde za súčinnosti s nemeckými jednotkami podarilo splniť vytýčené ciele, navrátenie pohraničného územia na Kysuciach, Orave a Spiši, ktoré pripadlo Poľsku v rokoch 1920 až 1938. BAKA, Igor. *Politický systém a režim Slovenskej republiky v rokoch 1939-1940*. Bratislava : VHÚ, 2010, s. 140. ISBN 978-80-969375-9-2.

⁴⁴ Vojenská akadémia (VAK) v Banskej Bystrici bola slávnostne otvorená ministrom NO gen. I. tr. Ferdinandom Čatlošom až 15. 11. 1939. TALSKÝ, Viliam. Vojenské školstvo. In *Armáda v obraze a práci. Päť rokov budovateľskej činnosti slovenskej armády*. Bratislava : MNO, 1944, s. 84.; ŠIMU- NIČ, Pavel. Vojenské školstvo na Slovensku v rokoch 1939 – 1944. In *Vojenské obzory*. Teoretický časopis „H“, roč. 3, 1996, príloha č. 1, s. 87.

ZÁNIK VYSOKEJ INTENDANTSKEJ ŠKOLY

Vysoká vojenná škola mala mať podľa predstáv ministra NO gen. I. tr. F. Čatloša charakter vysokej vojenskej školy, teda obdobný charakter ako mali pražská VŠV a VIŠ.⁴⁵ Táto predstava sa však napokon nepodarila úplne presadiť.⁴⁶ Po zvážení všetkých návrhov bolo rozhodnuté, že VVŠ bude tvoriť veliteľstvo, pedagogický personál⁴⁷, oddelenie „A“ pre dôstojníkov generálneho štábu a oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendantstva, s frekventantmi VVŠ. Samotné organizačné prípravy na zriadenie Vysokej vojenskej školy sa začali koncom roku 1939, respektíve začiatkom roka 1940. Podklady pripravovalo výcvikové oddelenie HVV, pri oddelení „B“ pre dôstojníkov intendantstva v spolupráci s intendantciou MNO. Vysoká vojenná škola mala školiť budúcich dôstojníkov generálneho štábu v oddelení „A“ pre dôstojníkov generálneho štábu, ako aj dôstojníkov intendantstva v oddelení „B“ pre dôstojníkov intendantstva. Prípravnými prácami na zriadení VVŠ sa vytvárala úplne nová situácia, vznikala dvojkoložnosť vo vzdelávacom procese. V bývalej rakúsko-uhorskej armáde, medzivojnovej čs. armáde, ako ani v žiadnej z armád iných krajín neexistovali popri sebe dve samostatné školy, ktoré by poskytovali najvyššie vojenské odborné vzdelanie v odbore intendantia. Už praktické skúsenosti z činnosti pražskej VŠV a VIŠ v druhej polovici tridsiatych rokov 20. storočia vtedajšiemu veleniu čs. armády napovedali, že by bolo vhodné obe školy spojiť pod jednu „strechu“, aby výučba frekventantov čs. VŠV a VIŠ bola tak účelnejšia a efektívnejšia. Status samostatnosti oboch škôl sa však mal podľa predstáv armádneho vedenia zachovať.⁴⁸ Bratislavské MNO išlo oproti predstavám a plánom čs. armády oveľa ďalej a jej koncept, počítajúci iba s umiestnením oboch samostatných škôl do jediného objektu, neprevzalo. Rozhodlo sa zriadiť jednu spoločnú školu, ktorá by zastrešovala štúdium budúcich dôstojníkov generálneho štábu a intendantie.

Vysokú vojennú školu slávnostne otvorili v Bratislave 14. februára 1940 za účasti prezidenta Slovenskej republiky Jozefa Tisa, predsedu slovenskej vlády Vojecha Tuku, ministra národnej obrany Ferdinanda Čatloša, najvyšších vojenských predstaviteľov, ako aj ďalších významných zahraničných a domácich vojenských i civilných hostí.⁴⁹ Po začatí jej činnosti

⁴⁵ Pražské VŠV a VIŠ mali charakter vysokých vojenských škôl, ktorý nadobudli na základe dekrétu č. 2982 pres. – rozkazu prezidenta Československej republiky T. G. Masaryka o vojenskom školstve z 30. 6. 1934. Tým nadobudli obe vojenské školy rovnoprávne postavenie s civilnými vysokými školami. VONDRÁŠEK, Václav – CHRASTIL, Sylvestr – NĚMEC, Petr. *Príprava vyšších veliteľů a štábních důstojníků v čs. armádě v letech 1918-1993*. Brno : VA, 1996, s. 22, 119-125.

⁴⁶ ŠIMUNIČ, Pavel. Vojenské školstvo na Slovensku v rokoch 1939 – 1944. In *Vojenské obzory*. Teoretický časopis „H“, roč. 3, 1996, príloha č. 1, s. 84.

⁴⁷ Profesorský zbor VVŠ určený pre predmet „intendantia“ mali tvoriť v podstate skoro všetci dôstojníci intendantstva slovenskej armády: mjr. int. Vojtech Baumann ako šéf predmetu (katedry) intendantstva, ďalej riadni profesori pplk. int. Filip Crammer, mjr. int. Vojtech Danielovič, mjr. int. František Skřepek, mjr. int. Oldřich Kvapilík a stot. int. Ladislav Kasl, ako aj mimoriadni profesori stot. hosp. sl. Adolf Schiel a por. hosp. sl. Krajčovič. VHA Bratislava, f. VVŠ doplnky, šk. 11. MNO č. j. 151.442 Dôv./3.výcv.1940 z 31. 1. 1940. Vec: Vysoká vojenná škola – zriadenie.

⁴⁸ O spojení VŠV a VIŠ do jednej inštitúcie a spoločných priestorov pomýšľalo pražské MNO na začiatku roka 1939. Pozri: VONDRÁŠEK, Václav – CHRASTIL, Sylvestr – NĚMEC, Petr. *Príprava vyšších veliteľů a štábních důstojníků v čs. armádě v letech 1918-1993*. Brno : VA, 1996, s. 31.

⁴⁹ Na rozdiel od slávnostného otvorenia VVŠ v roku 1940, ktorého sa zúčastnili najvyšší štátni predstavitelia, zahraniční diplomati akreditovaní na Slovensku, slovenskí akademickí funkcionári, zástupcovia cirkví, funkcionári verejnej správy, vojenská pridelenci, ako aj profesorský zbor VVŠ, prebehlo zriadenie VIŠ v roku 1939 bez akejkoľvek verejnej prezentácie, priam anonymne. Informácia o zriadení bola zverejnená iba v Dôvernom vestníku MNO. VHÚ-VHA Bratislava, f. VVŠ 1940, šk. 2. MNO č. j. 505 Dôv.1940. Smernice pre slávnostné otvorenie Vysokej vojenskej školy.

sa na škole začalo štúdium frekventantov oboch smerov. Vznikom VVŠ vyvrcholili snahy o dotvorenie slovenského vojenského školstva.⁵⁰

Zriadením VVŠ a začatím jej činnosti však vznikla paradoxná situácia, keďže formálne VIŠ, ktorej frekventanti aj naďalej stážovali pri intendantciách vyšších veliteľstiev, nezaknula. Obe vojenské školské inštitúcie tak formálne existovali popri sebe a zabezpečovali výučbu budúcich dôstojníkov intendantstva. Okolnosti vzniku VVŠ a rozsah prípravných prác na VVŠ, zvlášť príprava učebného programu oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendantstva rešpektujúceho služobný predpis Š-V-2, a zároveň ponechanie „svojmu osudu“ neriešením otázky učebného programu pre VIŠ, zreteľne naznačovali, že MNO počítalo so skorým zánikom VIŠ a presunom jej frekventantov VVŠ oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendantstva.⁵¹ Negatívny postoj MNO k ďalšej existencii VIŠ sa prejavoval aj v tom, že naďalej neboli riešené koncepčné otázky tejto školy, obsahové zameranie školy, štruktúra, dĺžka štúdia a ďalšie s tým súvisiace otázky fungovania VIŠ, naďalej nebol ustanovený veliteľ školy, pedagogický zbor a sídlo školy, na rozdiel od vznikajúcej VVŠ a jej oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendantstva.

Medzi frekventantmi VIŠ a frekventantmi oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendantstva novozriadenej VVŠ vznikol prirodzený rozdiel v dĺžke konania stáží pri intendantciách veliteľstiev divízií (ktoré boli vytvorené v rámci reorganizácie z pôvodne vyšších veliteľstiev⁵²). Frekventanti VVŠ 15. februára 1940 len začínali so štúdiom I. ročníka VVŠ, pričom frekventanti VIŠ v tom čase už absolvovali niekoľkomesačné stáže (v dĺžke ½ I. ročníka VIŠ). Rozdielne poňatie vyučovania u oboch škôl vyplývalo aj z toho, že v rámci štúdia na VVŠ sa viac rešpektoval služobný predpis Š-V-2, na VIŠ však nie. Cieľom I. ročníka VIŠ bolo, aby sa frekventanti školy už po absolvovaní stáží stali schopnými pomocníkmi prednostu intendantcie štábu divízií.

Počas prvých týždňov existencie VVŠ sa frekventanti VIŠ formálne viedli pri svojej pôvodnej škole, ako trvale pridelení k VV.⁵³ MNO však napokon rozhodlo o zrušení VIŠ a zaradení jej šiestich frekventantov do I. ročníka VVŠ oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendantstva. Frekventanti VIŠ boli ponechaní na stážach na intendantciách veliteľstiev divízií do konca marca 1940, pričom boli formálne preradení do VVŠ oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendantcie k 1. aprílu 1940.⁵⁴ Tým fakticky VIŠ zanikla, resp. splynula s oddelením „B“ pre dôstojníkov intendantcie VVŠ. Išlo svojím spôsobom o ojedinelú situáciu nielen na slovenské, ale aj európske pomery.

⁵⁰ VHÚ-VHA Bratislava, f. VVŠ doplnky, šk. 11. MNO č. j. 151.442 Dôv./3.výcv.1940 z 31. 1. 1940. Vec: Vysoká vojenná škola - zriadenie.

⁵¹ O tom, že zámyslom MNO bolo zrušiť VIŠ a preradiť jej frekventantov do VVŠ oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendantstva, napovedá aj správa ministra NO gen. I. tr. Ferdinanda Čatloša z 5. 3. 1940, adresovaná prezidentovi Slovenskej republiky Dr. Jozefovi Tisovi o frekventantoch VVŠ a ich náboženskom rozvrstvení. V tejto správe boli medzi frekventantov VVŠ oddelenia „B“ zaradení aj 6 frekventanti VIŠ. VHÚ – VHA Bratislava, f. MNO dôverné I., 1941, šk. 52. MNO č. j. 153.306 Dôv./H. skup. 1940 z 5. 3. 1940. Vec: Frekventanti Vysokkej vojenskej školy. Správa o ich náboženskom rozvrstvení.

⁵² Od januára 1940 nastala zmena v organizácii slov. armády, keď boli namiesto vyšších veliteľstiev vytvorené 1., 2. a 3. divízia, veliteľstvo vzdušných zbraní a armádne útvary. Súčasťou MNO sa stalo Hlavné vojenské veliteľstvo, ktorému podliehali uvedené vyššie jednotky a armádne útvary. Vecný vestník MNO, ročník II, č. 1 z 15. 1. 1940, článok 1 „Složenie vojska“.

⁵³ VHA Bratislava, f. MNO dôverné I, 1940, šk. 52. MNO – správny odbor, č. j. 290.926/dôv.s.o.1939 z 9. 8. 1939. Vec: Prvý ročník VIŠ – povolanie a pridelenie frekventantov.

⁵⁴ VHÚ-VHA Bratislava, f. VVŠ 1940, šk. 2. MNO č. j. 30.772/dôv.int.1940 z 13. 3. 1940. Vec: Frekventanti VIŠ, povolanie do VIŠ.

Pôvodní frekventanti VIŠ ešte určitý čas v rámci internej evidencie VVŠ boli označovaní ako „frekventanti VIŠ“⁵⁵, časom sa toto osobitné označovanie prestalo používať. K pôvodným frekventantom VIŠ treba uviesť, že v ich ďalšom štúdiu na VVŠ oddelení „B“ pre dôstojníkov intendanstva v rokoch 1940 – 1942 im mimoriadne prospelo absolvovanie odborných stáží v rámci štúdia na VIŠ a získanie teoretických a praktických skúseností z chodu intendantnej služby pri vyšších veliteľstvách a podriadených jednotkách a útvaroch. V rámci štúdia na VVŠ patrili pôvodní frekventanti VIŠ k najlepším študentom.

Už na záver I. ročníka VVŠ dosahovali bývalí frekventanti VIŠ najlepšie študijné výsledky, keď stot. del. Eduard Schnek bol v poradí prvý, stot. pech. Jozef Zajaček v poradí druhý, npor. pech. Jozef Dvornák v poradí tretí, npor. del. Ján Vestenický v poradí štvrtý a npor. del. Ernest Czajka v poradí piaty z frekventantov oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendanstva.⁵⁶ Táto situácia sa s malou obmenou zopakovala aj na konci štúdia frekventantov oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendanstva v roku 1942, keď v konečnom hodnotení na konci III. ročníka VVŠ stot. pech. Jozef Zajaček ukončil VVŠ, oddelenie „B“ pre dôstojníkov intendanstva ako premiant – prvý, mjr. del. Eduard Schnek ako druhý, npor. pech. Jozef Dvornák ako tretí z frekventantov (všetci traja s výsledným prospechom „veľmi dobrý“), stot. del. Ján Vestenický ako štvrtý s prospechom „dobrý“. Za nimi zaostávali npor. del. Ernest Czajka, ktorý ukončil VVŠ ako deviaty a ako posledný, trinásty, sa z frekventantov VVŠ umiestnil stot. pech. Štefan Žiška.⁵⁷

Zriadením VVŠ a jej oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendanstva a preradením frekventantov VIŠ do VVŠ zanikla VIŠ, resp. splynula s novou školskou inštitúciou. VIŠ bola prvým pokusom o zriadenie vojenskej školy na Slovensku poskytujúcej najvyššie vojenské odborné vzdelanie. Hoci len okrajovo a epizodicky, ale predsa sa stala súčasťou krátkych dejín slovenského vojenského školstva rokov 1939 – 1945.

⁵⁵ Aj po zaradení frekventantov VIŠ do oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendanstva VVŠ sa títo frekventanti ešte určitý čas označovali v údajoch o služobnom pridelení v rámci internej evidencie VVŠ naďalej ako „frekventanti VIŠ“, neskôr boli vedení ako dôstojníci oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendanstva na zapracovaní pri veliteľstvách 1., 2. a 3. div. VHÚ-VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ č. j. 817/Dôv.1940, prehľad veliteľov a frekventantov VVŠ.; VHÚ-VHA Bratislava, f. MNO dôv. I. 1940, šk. 52. VVŠ č. j. 550/Dôv.1940. Vec: Menný zoznam frekventantov VVŠ – predloženie.

⁵⁶ VHÚ-VHA Bratislava, f. VVŠ, 1941, šk. 5. VVŠ – oddelenie B. Hlavný protokol o prospechu.

⁵⁷ Tamže, VHA Bratislava, f. VVŠ, šk. 5. MNO č. j. 162.733/dôv.int.1942 zo 7. 2. 1942. Vec: Poradná listina VVŠ – oddel. intendanstva v školskom roku 1940 – 1942.